

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 353/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. augusta 2013 predbežne prerokoval sťažnosť T. Z., B., zastúpeného advokátkou Mgr. E. S., Advokátska kancelária, N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv „v zmysle čl. 46 ods. 1 a ods. 3, čl. 47 ods. 2 a ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd“ postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. Z. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. októbra 2012 doručená sťažnosť T. Z., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bola rozsudkom Okresného súdu Prievidza sp. zn. 13 P 651/2008 z 15. mája 2009 uložená povinnosť prispievať na výživu svojich dvoch maloletých detí, a to na obe deti sumou 140 € mesačne.

Na základe návrhu matky maloletých detí Okresný súd Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 17 P 428/2010 z 5. októbra 2011 rozhodol o zvýšení vyživovacej povinnosti sťažovateľa na maloleté deti z doterajších súm 140 € mesačne na sumu 190 € mesačne na prvé maloleté dieťa a na sumu 170 € mesačne na druhé maloleté dieťa.

Sťažovateľ prvostupňový rozsudok napadol odvolaním, ktoré podľa svojho vyjadrenia riadne odôvodnil, tak ako uvádza v sťažnosti, *„najmä tým, že mesačné náklady na deti vyčíslené matkou detí významne prekračujú príjem matky a doteraz platené výživné, teda namieta, že buď sú výdavky vyčíslené matkou detí nadhodnotené, alebo má matka deti iný príjem, ktorý je potrebné skúmať. Rovnako namieta, že súd nevyhodnotil odmietnutie značného majetkového prospechu na strane matky detí, ani skutočnosť, že odmietla zabezpečenie finančne výhodného bývania. Vytýkal prvoinštančnému rozhodnutiu, že výživné môže zodpovedať potrebám oprávnených (s výhradami - vid' vyššie), avšak nezodpovedá možnostiam povinného, keď jeho rodine po zaplatení výživného zostane menej ako je životné minimum a po narodení dieťaťa sa nová rodina sťažovateľa dostane pod úroveň životného minima. Rovnako namieta, že jeho príjem nepostačuje na platenie výživného v určenej výške, a teda výživné nezodpovedá schopnostiam povinného.“*

Krajský súd odvolaniu sťažovateľa nevyhovел a napadnutý rozsudok potvrdil v celom rozsahu svojím rozhodnutím sp. zn. 11 CoP 18/12 z 21. augusta 2012.

Sťažovateľ je toho názoru, že označené rozhodnutie krajského súdu nerešpektuje jeho právo na spravodlivé súdne konanie, pričom tento názor v sťažnosti opiera o argumentáciu, podľa ktorej rozhodnutie krajského súdu *«- sa nevysporiadalo so všetkými námietkami sťažovateľa relevantnými pre rozhodnutie vo veci samej,*

- vychádza z domnienok a predpokladov, a nie z riadne zisteného skutkového stavu, ktorý by mal podklad vo vykonanom dokazovaní,
- opiera rozhodnutie o skutočnosť, ktorá bola vyhodnotená súdom pri určení výživného predošlým rozhodnutím, a teda nie je zmenou, ktorú by mal súd zohľadniť v konaní aktuálnom, naviac, v deformovanej podobe vychádzajúcej výhradne z tvrdenia jednej zo strán sporu („nehnutelnosť značného finančného rozsahu“)
- odvolací súd v podstate schvaľuje nedostatočne zistený skutkový stav -konštatujúc, že súd prvého stupňa odmietnutie značného majetkového prospechu nezohľadnil, lebo „skutočnosť zostáva medzi účastníkmi sporná“, pričom sa nezameral na zistenie pravdivosti tvrdení účastníkov a hoci mal podklad aj v súdnom spise (písomnosti zo súdneho spisu OS Bratislava I č.k. 10C 210/2007
- súdy oboch stupňov nezistili ani nezisťovali právne relevantným spôsobom príjmy oboch rodičov, hoci tieto sú hlavným kritériom posúdenia možností (oboch) povinných, a nahradili ich vágnym tvrdením o neskúmaní iných príjmov matky, pretože „takýto príjem má zrejme aj otec“. Je pravdou, že súd vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, avšak nie je možné voľne hodnotiť skutočnosti, ktoré predmetom dokazovania ani neboli, a usudzovať bez preskúmania kompletnej účtovnej dokumentácie firmy, v ktorej je otec spoločníkom, že „daňové priznanie nedáva reálny obraz o financiách spoločnosti“. Takýto záver by bol odôvodnený výhradne napr. pri zistení súdu o neprimeraných výdavkoch spoločnosti, pri existujúcom rozhodnutí daňových orgánov o nesprávnosti uplatnených daňových výdavkoch alebo zistených príjmoch a pod., nie je však možné s prihliadnutím na oprávnenie štátnych orgánov konať len na základe zákona a v jeho medziach nahrádzať zistenia domnienkami, a pri rozhodovaní z nich vychádzať.»

Sťažovateľ namieta, že postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12 boli porušené „jeho základné práva 1) na spravodlivé prejednanie vecí v primeranej lehote, teda bez zbytočných prieťahov a právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom. podľa čl. 46 ods. 1, 3 Ústavy SR, 2) právo na rovnosť účastníkov konania podľa článku 47 ods. 2, 3 Ústavy SR, a porovnateľných práv vyplývajúcich z medzinárodných dohôd a záväzkov, ktorými je Slovenská republika z titulu

ich ratifikácie viazaná, predovšetkým práv vyplývajúcich z Listiny základných práv a slobôd a z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“.

V závere sťažnosti preto sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vo veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základných práv zaručených podľa čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12, rozsudok krajského súdu sp. zn. 11 CoP 18/12 z 21. augusta 2012 zrušil a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie a priznal mu tiež náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným postupom krajského súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 46 ods. 3 ústavy každý má právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd po preskúmaní obsahu sťažnosti a súvisiacich príloh zistil tieto pre posúdenie sťažnosti relevantné skutočnosti:

Sťažovateľovi bola rozsudkom Okresného súdu Prievidza sp. zn. 13 P 651/2008 z 15. mája 2009 uložená povinnosť prispievať na výživu svojich dvoch maloletých detí, a to na obe deti sumou 140 € mesačne. Na základe návrhu matky maloletých detí okresný súd rozsudkom sp. zn. 17 P 428/2010 z 5. októbra 2011 rozhodol o zvýšení vyživovacej

povinnosti sťažovateľa na maloleté deti z doterajších súm 140 € mesačne na sumu 190 € mesačne na prvé maloleté dieťa a na sumu 170 € mesačne na druhé maloleté dieťa. Okresný súd odôvodnenie svojho rozhodnutia oprel o ustanovenia § 62 ods. 1, 2, 4 a 5, § 75 ods. 1 a § 78 ods. 1 a 3 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) a konštatoval, že od posledného rozhodnutia o výške vyživovacej povinnosti sťažovateľa v roku 2009 došlo k zmene pomerov odôvodňujúcej zmenu rozhodnutia o výške výživného, a to predovšetkým na strane maloletých detí, za ktorú považoval u jedného z maloletých detí jeho prechod na druhý stupeň základnej školy a u druhého z maloletých detí jeho nástup do posledného ročníka prvého stupňa základnej školy. Súčasne okresný súd konštatoval, že od doterajšieho určenia výšky výživného uplynula k 1. septembru 2011 doba, za ktorú možno konštatovať zvýšenie nákladov na výživu detí v dôsledku ich fyzického a psychického vyspievania, ako aj nárast nákladov na uspokojovanie potrieb detí v dôsledku všeobecného vývoja životných nákladov. Podľa prezentovaného názoru okresného súdu novourčená výška výživného zodpovedá odôvodneným potrebám detí, ich zdravotnému stavu, ktorý si vyžaduje mimoriadne výdavky na lekárske úkony, doplatky za medikamenty a kúpeľné pobyty, takisto ich nárokom na kultúrne, športové a spoločenské vyžitie a tiež ich celkovým výdajom spojeným s plnením školskej dochádzky. K otázke zmeny pomerov na strane rodičov okresný súd uviedol, že na strane otca nezohľadnil jeho vyjadrenie, že nemá príjem, nie je zamestnaný, nie je vedený v príslušnej evidencii uchádzačov o zamestnanie, jediným príjmom jeho rodiny je zárobok jeho manželky a tiež materiálna pomoc jeho a manželkiných rodičov. Okresný súd uviedol, že sťažovateľ je spoločníkom obchodnej spoločnosti s rozsiahlym predmetom činnosti, teda ho nemožno považovať za nezamestnanú osobu, a to bez ohľadu na ekonomické výsledky podnikania tejto spoločnosti prezentované v daňovom priznaní. Naproti tomu okresný súd zdôraznil, že sťažovateľ má úplné stredoškolské odborné vzdelanie, pričom mu jeho zdravotný stav nespôsobuje žiadnu prekážku pre zaradenie sa do pracovného procesu, vzhľadom na miesto jeho pobytu ako lokality s nízkou mierou nezamestnanosti (B.) disponuje sťažovateľ širokými možnosťami zamestnať sa a v konaní nepreukázal zvyšovanie nákladov na vlastnú výživu. Okresný súd uzavrel, že sťažovateľ disponuje možnosťami a schopnosťami participovať na uspokojovaní potrieb detí v takom rozsahu, ako je súdom určená výška vyživovacej povinnosti,

a poukázal tiež na okolnosť, ktorú tiež zohľadnil pri určovaní výšky výživného, a síce, že sťažovateľ nad rámec súdom určenej vyživovacej povinnosti iným spôsobom na výživu detí neprispieva, nestýka sa s nimi a ani ich neobdarúva.

Sťažovateľ tento rozsudok napadol odvolaním, v ktorom „žiadal rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť a návrh matky na zvýšenie výživného zamietnuť. Súdu prvého stupňa vytkol, že pri rozhodovaní o výške výživného dôsledne neskúmal príjmy matky s prihliadnutím na ust. § 63 ods. 1 Zák. o rodine. Pokiaľ matka tvrdí, že mesačné náklady na obe deti predstavujú sumu 905 €, ktoré boli kryté výživným z jeho strany vo výške 280 €, súd pre svoje rozhodnutie nezabezpečil vyjadrenie matky, z akých zdrojov pokrýva tieto potreby. Bez ohľadu na to, že ide o sumy zjavne nadhodnotenú, ako to vyhodnotil v rozhodnutí aj súd, bolo potrebné skúmať, z akých zdrojov matka pokrýva náklady detí. Súdu prvého stupňa ďalej vytkol, že hoci v odôvodnení poukázal na ust. § 75 ods. 1 Zák. o rodine, v konaní ani v rozhodnutí nevyhodnotil na strane matky odmietnutie finančne primeraného bývania formou nájomnej zmluvy k bytu v P., ani odmietnutie značného majetkového prospechu - nadobudnutia vlastníctva k nehnuteľnosti darovacou zmluvou, ktorá bola súdu predložená. Pokiaľ ide o výšku výživného, súd pri rozhodovaní o výške výživného vychádzal pri hodnotení jeho možností a schopností aj z príjmu jeho manželky, ktorý je jediným príjmom trojčlennej rodiny. Po zaplatení výživného v novo určenej výške 360 € zostane v jeho rodine vrátane maloletého dieťa na živobytie suma 385,54 €, teda menej ako je životné minimum, po narodení dieťaťa v januári 2012 sa rodina dostane hlboko pod úroveň životného minima. Pokiaľ ide o jeho podnikanie, súdu preukázal, že firma v ktorej je konateľom v uplynulých dvoch účtovných rokoch bola vo svojom podnikaní stratová. Predmety podnikania zapísané v obchodnom registri ešte nie sú preukázaním skutočnosti, že firma tieto činnosti aj reálne vykonáva. Pokiaľ ide o výsledky hospodárenia, uviedol, že dosahované hospodárske výsledky sú rozhodujúce aj pre posúdenie, či nastala zmena pomerov na jeho strane od posledného určovania výživného v závislosti na vtedajších hospodárskych výsledkoch spoločnosti, a ich porovnaní s aktuálnymi hospodárskymi výsledkami. Pre úplnosť poznamenal, že ako konateľ obchodnej spoločnosti nemá nárok na zaradenie do databázy uchádzačov o zamestnanie pre nesplnenie potrebnej doby poistenia, ani v prípade zaradenia do tejto databázy nemá nárok ani na hmotné

zabezpečenie v nezamestnanosti. Odôvodnenie, že jeho rodine finančne pomáhajú manželkine rodičia nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, na pojednávaní iba tvrdil, že jeho otec mu formou pôžičky prispieva sumou 300 €, čo obaja považujú za pôžičku, o finančných príspevkoch manželkiných rodičov sa nikdy nezmienal. Pri hodnotení možností na zamestnanie na jeho strane súd vychádzal z chybného predpokladu, že evidované miesto trvalého bydliska je zároveň jeho skutočný bydliskom. Vzhľadom k tomu, že spoločnú nehnuteľnosť užíva výhradne matka s deťmi, on túto so svojou novou rodinou užívať nemôže, a z uvedeného dôvodu býva s manželskou u jej rodičov mimo B. Tým, že rodičia manželky bývajú mimo B., zvýšili sa ich náklady aj v dôsledku dochádzania do práce pre nemožnosť zamestnať sa v mieste aktuálneho bydliska.“.

O odvolaní sťažovateľa krajský súd rozhodol tak, že napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil v celom rozsahu. Vo svojom rozhodnutí sp. zn. 11 CoP 18/12 z 21. augusta 2012 krajský súd prijaté závery oprel o toto odôvodnenie:

„V danej veci predmetom ktorej je zmena rozhodnutia o výživnom na maloleté deti, súd prvého stupňa správne pri rozhodovaní vychádzal z ust. § 78 ods. 1 Zák. o rodine, ktorý jasne definuje dôvody majúce za následok zmenu rozhodnutia o výživnom. Za takéto v zmysle citovaného zákonného ustanovenia treba považovať zmenu pomerov, či už na strane rodičov alebo maloletých detí, musí ísť pritom o podstatnú zmenu pomerov. Úlohou súdov pri rozhodovaní o zmene výživného je preto zistiť, či a v akom smere došlo k zmene pomerov od posledného rozhodnutia o výživnom a v prípade kladného zistenia túto zmenu premietnuť do výšky výživného. Pokiaľ ide o výšku výživného vychádzajúc z ust. § 62 ods. 1, 2, 4, 5, § 75 ods. 1 Zák. o rodine, súd pri určovaní výživného berie zreteľ na odôvodnené potreby maloletých detí, ako aj na zárobkové možnosti, schopnosti a majetkové pomery rodičov, pri zachovaní práva detí podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

S poukazom na uvedené kritériá rozhodné pre určovanie výživného odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa v danej veci riadne zistil skutkový stav tým, že svoje dokazovanie zameral na zisťovanie rozhodujúcich skutočností dôležitých pre právne posúdenie charakteru a miery závažnosti zmeny pomerov na strane maloletých detí, ako aj rodičov od poslednej úpravy výživného v roku 2009, skutkové zistenia správne vyhodnotil v zmysle § 78 ods. 1 Zák. o rodine, keď dospel k záveru, že zistené zmeny v odôvodnených

potrebách maloletých detí, základu svojou povahou podstatnú zmenu pomerov odôvodňujúcu zvýšenie výživného.

Pokiaľ ide o potreby detí, odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že tieto sa zvýšili od 01.09.2011, kedy L. prešla na druhý stupeň základnej školy a T. začal navštevovať 4. ročník základnej školy. Nárast potrieb detí v súvislosti s návštevou školy možno považovať za zmenu pomerov v zmysle § 78 ods. 1 Zák. o rodine, samozrejme v súhrne s nárastom potrieb detí súvisiacich s ich fyzickým vekom, záujmovými aktivitami, zdravotným stavom a pod.. Pokiaľ ide o zdravotný stav detí, matka v konaní preukázala zvýšené finančné výdavky u oboch detí na lieky, ktoré nie sú plne hradené zdravotnou poisťovňou, náklady na kúpeľnú liečbu oboch detí, či náklady na liečbu čelustného ortopéda u maloletej L. Pokiaľ súd prvého stupňa na strane detí vyhodnotil uvedený nárast potrieb detí a premietol ich do výšky výživného v ním určenej výške, jeho postup bol v súlade s ust. § 78 ods. 1 Zák. o rodine. V súlade s ust. § 78 ods. 1 Zák. o rodine je aj konštatovanie súdu na základe výsledkov vykonaného dokazovania pokiaľ ide o zárobkové a majetkové pomery otca. K námietke otca uvedenej v odvolaní, že matka má zrejme iný príjem, z ktorého uhrádza ňou vyčíslené výdavky detí vo výške 905 € mesačne odvolací súd dodáva, že takýto príjem má zrejme aj otec, nakoľko jeho tvrdenie, že on i syn M. žijú z príjmu jeho manželky odvolací súd vyhodnotil ako účelové. Rovnako za účelové považoval tvrdenie otca, že mu formou pôžičky vo výške 300 € mesačne vypomáha jeho otec za situácie, keď otec na jeho osobu v roku 2009 previedol nehnuteľnosť značného finančného rozsahu. Súd prvého stupňa pri hodnotení možností a schopností otca správne ustálil, že otec je spoločníkom a konateľom spoločnosti T., s.r.o., založenej v roku 1992 s bohatým premetom podnikania. V spise založené daňové priznanie uvedenej spoločnosti nedáva reálny obraz o financiách spoločnosti, naviac ťažko možno uveriť, že by otec tvrdiac, že sa nachádza v tak nepriaznivej finančnej situácii, keď sa jeho rodina dostáva na hranicu životného minima by od roku 2008 nepracoval, a všetok svoj voľný čas a energiu venoval ozdravovaniu spoločnosti, z ktorej nemá žiaden zisk. Pokiaľ otec v odvolaní súdu prvého stupňa vytkol, že pri rozhodovaní v zmysle § 75 ods. 1 Zák. o rodine nevyhodnotil na strane matky odmietnutie majetkového prospechu, a to nadobudnutia vlastníctva k bytu v P. darovacou zmluvou, treba uviesť, že súd prvého stupňa správne na túto skutočnosť neprihliadal, keďže táto vzhľadom na rozporné tvrdenia rodičov a založené doklady v spise

zostáva v konaní sporná. Rovnako v konaní zostali sporné náklady na zdravotný stav otca, na ktoré v konaní poukazoval, keďže doklady o nákladoch súvisiacich s jeho zdravotnou starostlivosťou na rozdiel od matky do spisu nedoložil.

S poukazom na uvedené, rozsudok súdu prvého stupňa pokiaľ ide o určenie výšky výživného, ustálenia počiatku zmeny pomerov, ako aj výšky zročného výživného je vecne správny, preto ho odvolací súd podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, pričom podľa ods. 2 citovaného ustanovenia poukazuje na správne právne závery súdu prvého stupňa, s ktorými sa v plnom rozsahu stotožnil.“

1. K námietke porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 3 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12

Ústavný súd posúdil rozhodnutie krajského súdu, aby zistil, či účinky výkonu právomoci krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12 sú zlučiteľné s limitmi sťažovateľom označených článkov ústavy a dohovoru, porušenie ktorých namieta.

V úvode ústavný súd zdôrazňuje, že nie je ďalšou opravnou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti pôsiacim mimo tejto sústavy. Z tohto postavenia mu preto v okolnostiach veci sťažovateľa ani neprislúchalo posudzovať, či návrhu matky na zvýšenie vyživovacej povinnosti sťažovateľa voči maloletým deťom malo alebo nemalo byť vyhovené. Ústavný súd však musel zaujať stanovisko k tomu, či rozhodnutie o ňom spĺňalo požiadavku ústavnosti spočívajúcu predovšetkým v ústavne konformnom výklade dotknutej právnej úpravy a tiež požiadavku náležitého odôvodnenia prijatých záverov (podobne aj II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 231/04).

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na vecnú správnosť záverov prvostupňového rozhodnutia, s ktorého odôvodnením sa v plnom rozsahu stotožnil a na ktoré v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) odkázal. Napriek aplikácii tohto ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku neopomenul krajský súd ústavné limity, ktoré musí dodržiavať pri odôvodňovaní svojich rozhodnutí každý súd vrátane odvolacieho súdu.

Preto na zdôraznenie správnosti prvostupňového rozhodnutia doplnil podrobnú argumentáciu reflektujúcu na základné argumentačné východiská odvolania sťažovateľa.

Krajský súd v úvode odôvodnenia rozsudku interpretoval relevantnú právnu úpravu, a síce ustanovenie § 78 ods. 1 zákona o rodine definujúce podmienky na úpravu už určenej výšky vyživovacej povinnosti a z toho vyplývajúcu úlohu konajúceho súdu zodpovedať otázku o zmene pomerov, či už na strane maloletých detí alebo rodičov od posledného rozhodnutia o výživnom, a prípadnú zistenú zmenu zodpovedajúco premietnuť do výšky výživného.

Krajský súd kvalifikoval dokazovanie vykonané prvostupňovým súdom ako dostatočné v kontexte požiadaviek vyplývajúcich z § 78 ods. 1 zákona o rodine, výsledkom ktorého bol skutkový záver prvostupňového súdu o zistení takej zmeny v odôvodnených potrebách maloletých detí, ktorá svojou povahou opodstatňuje úpravu pôvodne určenej vyživovacej povinnosti, resp. jej zvýšenie.

Krajský súd a aj okresný súd, na ktorého odôvodnenie rozhodnutia sa krajský súd odvolal, veľmi podrobne špecifikovali dôkazný proces a z neho vyplývajúce skutkové zistenia o zmene pomerov na strane vyživovaných maloletých detí (zvýšenie výdavkov na zdravotnú starostlivosť detí, rast nákladov v súvislosti s ich školskou dochádzkou a nárast potrieb detí súvisiacich s ich vekom a pod.). V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd prezentoval výklad ďalších relevantných ustanovení zákona o rodine, ako je ustanovenie § 75 ods. 1, kde okresný súd vymedzil okruh odôvodnených potrieb oprávneného dieťaťa, a tiež bližšie vysvetlil ďalšie kritériá na určenie výšky vyživovacej povinnosti, a síce schopnosti a možnosti povinného rodiča, ktoré podľa interpretácie okresného súdu *„sú dané nielen jeho preukázanými zárobkovými pomermi ale tiež všetkými ďalšími príjmami, najvyššie dosiahnutým vzdelaním, praxou, odbornosťou, pracovným zaradením, rozsahom a druhom vykonávanej pracovnej aktivity, vekom, zdravotným stavom, počtom vyživovacích povinností a pod.“*

Konajúce súdy v intenciách prezentovaného výkladu potom náležite vysvetlili, z akých dôvodov neakceptovali argumentáciu sťažovateľa o jeho nedostatočných príjmových pomeroch, a zdôraznili, že v tomto smere prihliadali nielen na jeho oficiálne príjmové pomery, ale aj na jeho pracovné dispozície vytvárajúce dostatočné predpoklady na plnenie vyživovacej povinnosti v súdom novourčenej výške.

Ak preskúmanie namietaného postupu, resp. rozhodnutia všeobecného súdu v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, ústavný súd považuje takúto sťažnosť za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, II. ÚS 104/04).

Ústavný súd konštatuje, že záver krajského súdu o nedôvodnosti odvolania sťažovateľa má dostatočnú oporu v odôvodnení jeho rozhodnutia, pretože krajský súd náležite interpretoval právnu úpravu, ktorú aplikoval na skutkový stav posudzovanej veci, a súčasne odôvodnenie rozhodnutia obsahovalo náležitú špecifikáciu postupu, ktorým konajúce súdy dospeli k záveru o preukázaní zmeny pomerov opodstatňujúcich zvýšenie sumy výživného.

Na základe uvedeného ústavný súd posúdil rozhodnutie krajského súdu ako konformné s obsahom garancií označených článkov ústavy a dohovoru a sťažnosť kvalifikoval ako zjavne neopodstatnenú.

2. K námietke porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12

Sťažovateľ namietal aj porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 CoP 18/12, ktoré bolo právoplatne skončené prijatím rozsudku krajského súdu z 21. augusta 2012.

Jednou zo základných pojmových náležitostí sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je požiadavka smerovania sťažnosti proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza z princípu, podľa ktorého sťažnosť zohráva aj významnú preventívnu funkciu, a to ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo, aby sa v porušovaní základných práv ďalej nepokračovalo (napr. IV. ÚS 104/03, IV. ÚS 73/05).

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (napr. II. ÚS 26/95).

Nadväzne na to ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 41/07, II. ÚS 46/07, I. ÚS 96/07, II. ÚS 214/08) prezentuje už ustálený záver, že základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje ochranu len vtedy, ak bola sťažnosť ústavnému súdu predložená v čase, keď k namietanému porušeniu označeného základného práva došlo alebo porušenie v tomto čase ešte trvalo.

Krajský súd rozhodol vo veci sťažovateľa rozsudkom sp. zn. 11 CoP 18/12 z 21. augusta 2012.

Sťažnosť sťažovateľa obsahujúca námietku porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v namietanom konaní bola ústavnému súdu doručená až 30. októbra 2012, teda po prijatí meritórneho rozhodnutia krajského súdu v danej veci, prijatím ktorého bolo toto konanie právoplatne skončené.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti vychádzajúc z podstaty a účelu základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd aj uvedenú časť sťažnosti posúdil ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju v zmysle ustanovenia § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde po jej predbežnom prerokovaní odmietol (obdobne napr. II. ÚS 24/06, IV. ÚS 26/07, III. ÚS 300/08, III. ÚS 190/2011).

Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodol o sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2013